

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
1 stoip. pečil-vrstice
maloglasni po 150
in 20, večji oglaš-
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem g-
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirano
pisma se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon št. 2050, upravnništvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cekoovi
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.348
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Proces proti dr. Mačku in tov.

Včeraj se je v Belgradu začela sodna razprava proti dr. Mačku, Bernardiču, Jelašiču, Begiču in teroristični mladinski organizaciji v Zagrebu - Dr. Trumbić zahteva odgoditev procesa - Zagovorniki skušajo razpravo zavleči

— Belgrad, dne 24. aprila.

V četrtek dne 24. t. m. se je začela pred Državnim sodiščem za zaščito države sodna obravnava proti Bernardiču Ivanu in tovarišem iz Zagreba zaradi teroristične akcije.

Razprava proti dr. Mačku in soobtožencem se vrši v starem poslopju finančnega ministrstva. Dvorana je sicer obsežna, vendar so vsa mesta zasedena. Poleg 24 obtožencev je 30 odvetnikov. Ostala mesta so zasedli časnikarji in svoji obtožencev. Vsa mesta so do zadnjega zasedena.

Kako izgleda razpravna dvorana.

Od časnikarjev so navzoči zastopniki domačih listov, tujih agencij, in velikih listov: zastopnik Telegrafa Unione, Ulsteina in glavni zastopnik »Timesa« za Srednjo Evropo, ugledni časnikar Lamby. On sedi ravno za hrbtom dr. Mačka. Poleg njega je Vaš dopisnik za obtoženim profesorjem Jelavićem. Mesto je s časnikarskega stališča zelo ugodno, radi neposredne bližine obtožencev pa, ker se ne prestopa razgovorjajo, malo neugodno. Gosp. Lamby, ki je dalj časa bival v Belgradu in pozna naše ljudi in razmere, se je pozdravil z dr. Mačkom, ki mu je radostno podal svojo roko. Sploh vlada v dvorani precej familijaren ton.

Tudi orožnikov je zelo malo. Na desni strani ob klopi, kjer sedijo obtoženci, sta dva orožniška častnika, na levi strani v poslednji klopi pa je en narednik.

Težek vtis obtožnice.

Med čitanjem obtožnice, ki obsega 61 s strojem pisanih strani, in ki so jo časnikarji dobili pravočasno na vpogled, se prisotni med seboj razgovarjajo. Na obtoženci je opaziti, da čutijo težo položaja radi težkega dokazilnega materiala, ki ga je zbral preiskovalni sodnik. Vsi pozorno poslušajo najbolj pa dr. Maček. Obtožnica dokazuje, da so obtoženci kot člani tajne organizacije v sporazumu s hrvatskimi emigranti skušali bodisi direktno bodisi indirektno zanetiti nemire in nered v državi ter zanetiti revolucijo.

Poročevalec »Timesa« gosp. Lamby.

Gosp. Lamby pripoveduje med čitanjem obtožnice našemu uredniku svoje časnikarske dojmljivosti. Med drugimi, da v svojem življenju prisostvuje šele drugemu procesu. Prvi proces je bil proti Caillaux, soprogi znanega francoskega državnika. Leta 1914. je pričel »Figaro« objavljati nekatere dokumente, ki so kompromitirali njenega soproga. Radi tega je prišla v uredništvo »Figaro«-ja. Od urednika Calmetta Gastona je zahtevala, naj ji izroči te dokumente in naj jih ne priobčjuje več. Ker je Calmett to odklonil, je madame Caillaux potegnila revolver, streljala na Calmetta in ga ustrelila. Kakih 14 dni neposredno prej se je radi tega vršila razprava proti madame Caillaux, ki je bila oproščena.

Obtoženci

Obtoženci so večinoma mladi ljudje, obrtniki ali brez poklica. Le trije ali štirje so starejši in sicer so intelektualci, ki so te mlade ljudi organizirali in jim dajali navodila in denar za njihovo akcijo. Vsi so prav lepo oblečeni, večinoma v temnih oblekah, s svilnatimi robčki, eleganti, kar se toliko bolj opazi, ker so povečini preprostejšega izraza. Glavni obtoženelec Bernardič izdaja po svoji zunanosti nesimpatičnega človeka, skoroda odurnega in predrznega, ki se ves čas tako obnaša. Neprestano se nemirno premika s kljubovalnim izrazom in obrača na časnikarje, ob čitanju važnejših mest obtožnice pa skoro nekako ponosno na vse obtožence, posebno dr. Mačka, ki sedi v predzadnji klopi.

Poleg dr. Mačka sedi upokojeni podpolkovnik Begič, ki je bil nekak vojskovodja teroristov. Obenem je prvi izdal, da denar daje dr. Maček in je sploh izpovedal zanj najbolj obremenilno. Najbolj nežen vtis med njimi napravi edini žid Kremsir. Med obtoženci je Slovenec Anton Štefanič iz Krškega. Ostali so iz raznih krajev države.

Odvetniki.

Zagovornikov je 30. Radi njihovega številca ne nimajo vsi prostora na mestih, ki so za svede določeni, zato sedijo takoj za časnikarji, pred občinstvom. V sredi med odvetniki sedi dr. Anton Trumbić, ki je vsekakor, po dosedanjem poteku sodeč, v celotnem procesu glavni zagovornik. On sicer zagovarja dr. Mačka, vendar pa so razven njega še znani odvetniki Slavko Dukanaec iz Belgrada, bivši demokratski poslanec in dr. Milan Kostić iz Zemuna, bivši poslanec Pribeševićeve stranke. Ostali pa so iz raznih krajev iz Zagreba, Rume, Banja Luke, ter dr. Zanič iz Nove Gradiške. Med odvetniki je tudi Slovenec, ki zagovarja ex officio, dr. Bolč.

Sodnijski kolegij

Sodnijski kolegij sestavljajo stalni sodniki državnega sodišča, ki so juristi iz vseh krajev naše države, med njimi Slovenec višji sodni svetnik dr. Kavčič. Kolegij je sestavljen takole: Dr. Dušan Subotić, predsednik, dr. Duboković, Janković, Košec, Petrović, dr. Gušić in dr. Kavčič. Obtožbo pa zastopa državni tožilec dr. Učević. Slovenci so zastopani povesod po enem članu: med sodnijskim kolegijem po dr. Kavčiču, med obtoženci po Antonu Štefaniču, med odvetniki po dr. Boletu, med časnikarji po Vašem uredniku.

Razprava se je začela točno ob 8.20.

Začetek razprave

Incident med predsednikom in dr. Mačkom

Predsednik sodišča dr. Subotić prosi navzoče, naj bodo mirni naj ne delajo nereda, sicer bodo čutili posledice zakona. Nato se je vršil pregled, ali so vsi zagovorniki, ki so dobili poziv, in ki so jih obtoženci angažirali, tudi prišli. Glavni obtoženelec Bernardič prosi, da bi se mu dodelila še dva odvetnika.

Ker nekateri od pozvanih odvetnikov niso prišli, se odredijo obtožencem z ozirom na njihove prošnje drugi zagovorniki.

Nato predsednik navede 7 odvetnikov, ki zagovarjajo dr. Mačka. Pri tem vpraša dr. Maček: »Kje je moj zagovornik dr. Sekula Drljević?«

Odvetnik dr. Dečak: »Predlagam, da se razprava odgodi, ker ni dr. Drljević, ki ima vse dokaze, prisoten. Predsednik pozove dr. Drljevića, ki pa ni navzoč. Radi tega predlaga dr. Dečak, da se na njegovo mesto določi drugi. Posebno odvetnik dr. Gvozdić stavlja zelo glasno to zahtevo, radi česar ga predsednik opomni: »Mi nismo gluhi, nikar ne kričite!«

Dr. Gvozdić: »Jaz imam pravico na temelju § 251 zakona, ker je vaša uredba derogirana!«

Predsednik dr. Subotić: »To ni naša uredba, to je državna uredba.« Dr. Maček ponovno zahteva besedo radi svojega zagovornika. Dr. Subotić: »Sedaj ni več čas, zbirati zagovornika.« Dr. Maček: »Na mesto N. Drljevića prosim, naj se pokliče bivši narodni poslanec Jovan Jovanović.«

Predsednik dr. Subotić: »Nema mesta.« Zagovornik dr. Dečak: »Predlagam, da naj pride na današnjo razpravo dr. Sekula Drljević in 100 zagovornikov iz Zagreba in iz ostalih krajev, ki so se prijavili v obrambo dr. Mačka. Obtoženelec ima po zakonu pravico, da si vzame toliko zagovornikov, kolikor jih hoče. Če je dvorana premajhna, naj se razprava preloži in naj se proces vrši v novi dvorani.«

Predsednik dr. Subotić: »Vprašam, ali stavljate formalen predlog?« In v tem smislu narekuje zapisnikarju, da dr. Drljević ni prišel na razpravo in da se zahteva, da se na njegovo mesto pozove Jovan Jovanović. Predsednik: »Ali je on odvetnik?« Odvetniki: »Da!« Dr. Maček: »On je vseučiliški profesor.« Dr. Subotić: »Obveščam obtožence, da Jovan Jovanović ni odvetnik in da nima pravice do zagovornišтва.«

Dr. Maček: »Toda on je vendar vseučiliški profesor.« Predsednik dr. Subotić: »Toda poslušajte, kaj jaz govorim. Jovan Jovanović ne more zagovarjati, sodišče pa bo o dr. Mačkovem predlogu sklepalo.«

Zagovornik dr. Dečak se s protestom odstrani.

Zagovornik dr. Dečak zahteva, da se proces takoj prekine. Predsednik smatra, da ni za to nobene podlage. Dr. Dečak izjavi, da se s protestom odstrani iz dvorane, češ, da je vsaka obramba brez prisotnosti dr. Drljevića iluzorna. Predsednik diktira zapisnikarju: »Pišite, da dr. Dečak odhaja, ker se ni o njegovem predlogu takoj sklepalo.«

Po daljši razpravi ugotavlja predsednik, da ima vsak obtoženelec svojega zagovornika; večinoma vsi tiste, ki so jih sami pozvali, vkolikor pa tega niso storili, oziroma niso odvetniki sami prišli, je sodišče določilo zagovornike ex officio. Nato se je prišlo na čitanje obtožnice, ki jo je čital državni tožilec dr. Radoslav Dobričić.

Obtožnica

Prva skupina obtožencev.

Državni tožilec toži 24 oseb. Obtožnica obsega 61 strani. V prvi skupini so obtožene sledeče osebe: Bernardič Ivan, privatni uradnik, star 24 let, Hacija Cvetko, odvetniški pripravnik, star 32 let, Franekić Martin, trgovski pomočnik, star 19 let, Mateković Stefan, železničar, star 21 let, Paver Filip, mizarski pomočnik, star 21 let, Ban Ivan, trgovski pomočnik, star 26 let, Štrtak Ivan, mesarski obrtnik, star 27 let, Močnjak Velimir, absolvirani filozof, star 28 let, Veselić Gjuro, diplomirani pravnik, star 26 let, Gašparac Albin, trgovski pomočnik, star 18 let, Prpić Ivan, jurist, star 19 let, Štefanič Anton, privatni uradnik, star 21 let, Marjetić Pavle, mesarski pomočnik, 26 let, Arnšek Boža, mizarski pomočnik, 21 let, Glušac Stefan, krojaški pomočnik, star 21 let, Levnajić Milan, strojni ključavničar, star 22 let, Štefanič Anton, kovač, star 25 let in Dobanić Mirko, poljski delavec, 36 let.

Eksplodirala peklenskega stroja na Zrinjevcu — Poizkušeni atentat na vlak z deputacijo zagrebskega mesta

Gori omenjeni so obtoženi, da so v drugi polovici l. 1929 postali člani društva, ki sta ga organizirala Bernardič in Hacija, ki je imelo namen, da se s teroristično akcijo v Zagrebu in atentati na vojaške in državne upravne osebe kakor tudi na razne objekte povzroči javni nemir in prepriča druge, da je treba politično obliko države spremeniti. V zasledovanju tega namena je na primer Mateković 7. novembra v Istrski ulici s strani streljal dvakrat na konjeniškega kapetana Kaledina in ga lahko ranil. Za tem sta Bernardič in Štrtak še v septembru nabavila revolverje in jih delila med člane društva, da je Močnjak napravil tri peklenske stroje, izmed katerih je bil eden v resnici položen in je eksplodiral na Zrinjevcu v Zagrebu zvečer 30. novembra, drugi naj bi bil položen v zgradbi Južostampe, tretji pa v zgradbi Jugoslovanske akademске čitalnice. Veselić in Gašparac sta obtožena, ker je prvi položil peklenski stroj na Zrinjevcu, a drugi je poskušal enega temperiranega pri Južostampi. Bernardič, Hacija, Stefanac, Franekić in Močnjak so obtoženi, da so v začetku decembra v Zagrebu in v Jaski odločili, da porušijo 16. decembra s peklenskim strojem na električni kontakt most na Martinovski pri Zagrebu, in sicer v momentu, ko bi se moral preko njega voziti poseben vlak z deputacijo mestnih zastopnikov mesta Zagreb. Stefanac, Franekić, Prvić in Štrtak so nabavili eksplozivno snov in potrebno orodje za stroj. Stefanac je po navodilih Močnjakovih napravil kositrno škaflo za peklenski stroj, a Hacija in Bernardič sta prenesla stroj 13. decembra iz Karlova v Zagreb.

Kaj sta zakrivila Jelašić in podpolkovnik v p. Begič?

V drugi skupini sta Jelašić Jakob, profesor učiteljskega, star 53 let, in Begič Vilko, vpokojeni podpolkovnik, star 56 let. Obtožena sta, da sta v septembru in sledečih mesecih pregovorila Bernardiča in Hacija, naj organizirata mladino za teroristične akcije, da sta pomagala in podpirala društvo v tem, ker sta pribavljala denar za nagrade posameznim članom in nabavila orožje. Jelašić je koncem septembra Bernardiču dal 6.000 Din, a obtoženi Begič je 22. novembra po Prpiću izročil Haciji 5.000, 10. decembra pa 4.000 Din.

Česa je obdolžen dr. Maček?

Da je dajal zarotnikom denar — Da jim je preskrbel orožje — Da je napisal protidržaven članek

Na tretjem mestu je obtožen dr. Vladimir Maček, da je v Zagrebu koncem septembra dal Jelašiču 6.000 Din, a Begiču 22. novembra 5.000 Din, 10. decembra pa 4.000 Din, dobro vedoč, da je ta denar namenjen za nakup orožja in drugega potrebne materiala za teroristično akcijo in podporo agilnim in potrebnim članom društva, ki je imelo namen in nalogo, da s tem podpre delo hrvatskih emigrantov. Dalje se Maček dolži, da je meseca septembra v Zagrebu po ustnem naročilu po Jelašiču gostilničarju Kuntiču sporočil, da naj vzame in shrani nekaj revolverjev, namenjenih omenjenemu društvu, in da jih izroči osebi, ki se bo pri njem javila. Te revolverje je Kuntić izročil res Bernardiču, a ta jih je razdelil med člane društva.

Slednjič se dr. Maček obtožuje, da je za božično številko časopisa »Dome« v Zagrebu, ki ga on izdaja, sestavil in tiskal članek »Božič«, ki je imel tendenco proti današnjemu redu v državi.

Zadnji obtoženelec.

Slednjič je obtožen dr. Ivan Lepović, star 54 let, da ni pravočasno prijavil oblastem, da se pripravljajo atentati, dasi je za to vedel.

Inspiratorja cele akcije sta Jelašić in Begič.

Kot inspiratorja teroristične omladinske organizacije in njene akcije označuje obtožnica Jakoba Jelašiča in Vilka Begiča, ki sta nabavila tudi denarno podporo. Dr. Vladimir Maček pride v obtožnici na predzadnje mesto kot oni, ki je Jelašiču in Begiču dal denar in je preko njiju sporočil Kuntiču, naj vzame in shrani neke revolverje.

Priče

Obtožnica zatem podrobno navaja krivdo vsakega posameznega obtoženca in predlaga, da se zasliši šest prič, in sicer Djokića Milana, Šoferja, Kalebina Gavrilu, konjeniškega kapetana, Maslić Katarino, hišno, in Maslića Josipa, restavraterja, Habiabdića, policijskega agenta in Sacaka, policijskega komisarja, in da se pri razpravi predajo izjave 36 prič, zapisniki nekaterih drugih oseb, grozilna pisma, ki so jih omladinci raznim osebam pisali, razni časopisi, policijske prijave, zapisniki o preiskavi stanovanj, razna obvestila, razne izkaze obdol-

ženec, svedoče o njihovi imovini in njih obnašanju in en zapisnik z beležkami, ki je bil najden pri Haciji, skupno 69 aktov.

Preiskava je potrdila obtožbo. — Kako so zaroto zasledili.

Obrazložitev obtožnice obsega 44 strani. V njej se ugotavlja, da je Šofer Djokić dne 13. decembra 1929 prijavil, da je do gostilne Cimić na Martinovski pripeljal dva sumljiva moža s precej težkim zabojem. Policija je aretirala Hacija in Stefanca in jima zaplenila peklenski stroj, ki je bil v zaboji. Ta dva sta pred policijo priznala svoje namene in izdala tudi svoje sokrivce. Policija je preprečila poskušeni beg na Madjarsko Bernardiču in Prpiću in je prišla kmalu popolnoma na jasno o vseh načrtih teroristične organizacije. Iz priznanja Hacijevega in tovarišev je bilo jasno, da so se združili, da izvrše atentate in nemire, kakor smo že zgoraj omenili. Sodna preiskava je v glavnem potrdila rezultat policijske ovadbe.

Kako je društvo bilo organizirano

Društvo je imelo dve skupini. Ena je imela vršiti atentate na osebe, vodil jo je Bernardič, druga pa atentate na objekte, vodil jo je Hacija. Obtoženci so izrecno tudi pred sodiščem priznali, da so imeli sestanke, na njih govorili in pripravljali atentate.

Bernardić ne priznava

Samo Bernardič ni priznal svoje udeležbe na teh sestankih. Pozneje so to priznanje pred sodiščem preklicali Franekić, Kremzir, Ban, Levnajić in Stefanac, drugi pa priznanja niso preklicali in dolžijo največ Bernardiča in Franekića, Bernardič označuje te sestanke za društvene zabave.

Omladinci so nameravali predvsem atentat na župana Srkulja in župnika Rittiga

Obtoženelec Tepasić je priznal, da se je pripravljalo veliko atentatov, zlasti na župana Srkulja in na župnika Rittiga. Franekić, Kremzir in Paver so priznali, da so hodili z revolverji po Zagrebu z namenom, da ustrelje gotove oficirje; pozneje sta Franekić in Kremzir to preklicali, dočim so drugi izjavo potrdili. Slučajno je prišel kapetan Kalebina, ki sta mu Mateković in Paver sledila do Istrske ulice in ga v mraku z dvema streloma lahko ranila, kar oba priznavata.

Kako je peklenski stroj prežgodaj eksplodiral

V novembru 1929 je teroristično društvo začelo pripravljati atentate na objekte. Okrog 20. novembra so imeli nekateri izmed njih sestank v kavarni »Trilbi« v Zagrebu. Tu je bilo določeno polaganje peklenskih strojev na Zrinjevcu, pri Južostampi in Jugoslovanski akademski čitalnici. Ti stroji naj bi bili eksplodirali zvečer 30. novembra pred narodnim praznikom. Močnjak je prevzel dolžnost, da pripravi vse potrebno in je izdelal tri stroje. Stroj na Zrinjevcu je bil temperiran na čas, ko bi se bil vršil v paviljonu koncert godbe kraljeve garde, pa je eksplodiral precej prežgodaj in ni povzročil škode. Po izvedeniškil izjavah je bil stroj iz železnega kositra, napolnjen s črnim smodnikom. Če bi bilo v bližini več oseb, bi bil mogel stroj pobiti vse osebe v neposredni in bližnji okolici.

Peklenskega stroja v »Južostampi« sploh niso mogli postaviti.

Franekić je priznal, da je prejel od Prpića en stroj, da ga položi v zgradbi Južostampe, pa ga je izročil Gašparcu. Ta je skušal postaviti stroj z dvoriščne strani, pa ker je bila zgradba pod policijskim nadzorstvom, tega ni mogel izvršiti in je odnesel stroj proti opekarni izven mesta. Tega stroja ni bilo moči najti.

Nameravani in izjalovljeni atentat na poklonitveno deputacijo

Po prvotnem priznanju Hacija pred sodiščem je bilo nekaj stankov v hotelu »Esplanade«, kjer so določili, da se za 17. decembra stroji bolje pripravijo, in zlasti, da se poruši železniški most na Martinovski in se onemogoči vožnja poklonitvene deputacije iz Zagreba. Definitivna odločitev je padla v Jaski na stanovanju Hacija 8. decembra. Navzoči so bili Hacija, Bernardič, Prvić, Močnjak in Stefanac. Stroj je izdelal Stefanac. Franekić pa je imel dobaviti eksplozivno snov. Franekić, Stefanac in Prpić so preskrbeli tudi kabelj 200 metrov.

Glavni moralni krivec je Jelašić, ki je akcijo tudi prvi finansiral

Začetek teroristične akcije datira po obtožnici od septembra preteklega leta. Hacija označuje za iniciatorja Jelašiča in Begiča, sebe in Bernardiča pa samo za vršilce naredb. V mesecu novembru je Hacija, kakor je sam izpovedal, obiskal Jelašiča in ga vprašal, kako stoji hrvatsko vprašanje v inozemstvu. Jelašić mu je odgovoril, da sicer dobro, ali da je treba za uspeh emigrantov dati izraza nezadovoljstvu Hrvatov s silnejšo akcijo omladine. Pri konfrontaciji z Jelašičem je Begič vztrajal pri svoji prvi izjavi, da so že v novembru o tem govorili, da bi bile treba akcije Hrvatov okrepiti in nabrati denar za atentate na osebe in objekte. Obtožnica označuje Jelašiča za

glavnega hujšaka mladine. On je prvi preskrbel in izročil že v septembru nagrado 6000 dinarjev Bernardiču. Ta je nekaj te vsote porabil zase, nekaj pa dal Matekoviču in Paverju, Frankečiču, Banu in Kremziru. Ko je Hacijah zahteval za akcijo na narodni praznik 5000 Din. mu je Begič obljubil, da mu nagrado preskrbi. Določena je bila parola »Lohengrin« za onega, ki naj pride po denar. Prišel je Prpič, ki je tudi drugo nagrado v znesku 4000 dinarjev odnesel. Od te vsote je bilo uporabljenih nekaj stotakov za nabavljeni peklenški stroj.

Dr. Mačka obdolžujeta Jelašič in Begič

Jelašič in Begič sta izjavila tako na policijski kakor na sodnji, da sta denar prejela od dr. Mačka. Zaradi tega je bil dr. Maček aretiran in pripeljan na policijsko, pozneje v sodniški zapor. Begič se je pri konfrontaciji z Mačkom skušal usmrtiti, pa se je samo ranil in je prišel v bolnico. Pozneje je vse svoje izjave ponovno potrdil in podrobneje obrazložil ter vztrajal pri izjavi, da je za denar skrbel dr. Maček. Izplačanih je bilo več nagrad v zneskih 4000 do 6000 Din. Te je prejemal ponajveč Jelašič, da jih je razdeljeval po svoji razsodnosti med potrebne omladince. Jelašič je po obtožnici skušal svoje prejšnje izjave oslabil ali prekricati, da bi s tem razbremenil sebe in dr. Mačka odgovornosti.

Na koncu obtožnica dolži dr. Mačka članka v »Domu«, ki je bil v listu obdan s trnjevim vencem.

Dr. Trumbić predlaga, da bi smel z dr. Mačkom govoriti na samem

Po prečitani obtožnici naznanja predsednik, da mu je včeraj dr. Trumbić izrazil željo, da bi takoj po prečitani obtožnici stavil nekatere predloge. Ker sta se sporazumela, mu daje besedo. Odvetnik dr. Trumbić nato prosi sodišče, naj mu dovoli, da v absolutno Mačkovo korist lahko z njim govori med štirimi očmi brez navzočnosti preiskovalnega sodnika. Predsednik dr. Subotić izjavlja, da ne more dopustiti tega razgovora v sedanjem stanju procesa. Vsi odvetniki bodo imeli z obtoženci sestanke vsak dan popoldne v navzočnosti preiskovalnega sodnika. Trumbićev predlog pride na zapisnik in se bo o njem sklepalo z ostalimi predlogi vred.

Dr. Trumbić zahteva, da se proces odloži

Nato dobi besedo dr. Trumbić, ki takoj preide na formalno stran procesa. Predvsem podaja sliko razvoja, posebnega zakonodajstva glede državnega sodišča in postopka pri državnem sodišču. Kritizira tozadevne uredbe in zahteve

1. Odložitev procesa čes, da ni bilo odvetnikom dano dovolj časa na razpolago, da se seznanijo z obtožbenim materialom.

2. Protestira proti temu, da se je zagovornikom onemogočilo obveščanje z obtoženci med štirimi očmi, marveč samo v navzočnosti preiskovalnega sodnika. On je mnenja, da bi ne smel razgovora med obtoženci in zagovornikom nihče poslušati. Obširno razpravlja o tem vprašanju in na podlagi prakse trdi, da je tako stališče nepravilno.

3. Ponovno smatra, da je bil čas od 1. 4. do včeraj prekratek, da bi se odvetniki mogli seznaniti z ogromnim obtožbenim materialom. Poleg tega so prepisali tako strogi, da je obtoženi material dobil samo en odvetnik, drugi pa le na poseben način.

4. Obširno se bavi z vprašanjem števila zagovornikov. Obtožence dr. Maček je pooblastil 165 odvetnikov, naj ga zastopajo na tej razpravi. Predsednik sodišča pa smatra, da je to število neke vrste demonstracija in je zato njegov tozadeven predlog odklonil.

Predsednik dr. Subotić: »Vi imate na razpolago moje tozadevne naredbe.«

Trumbić: »Zelo težko čitam cirilico.«

Predsednik dr. Subotić daje radi tega nalogo zapisnikarju, da prečita tozadevni njegov odgovor, iz katerega je razvidno, da je v dvorani vsega skupaj prostora za 110 ljudi. Število 165 odvetnikov pa je absolutno nepotrebno tudi radi tega, ker se dr. Maček obtožuje samo treh dejanj. To število popolnoma zadostuje, kakor ga ima sedaj, namreč 7 odvetnikov.

Dr. Trumbić je mnenja, da je to stališče popolnoma neutemeljeno in nepravilno. Tu ne gre za demonstracijo, marveč za manifestacijo. Dokazuje, kako velik ugled uživa dr. Maček. Končno dr. Trumbić smatra, da pri današnji razpravi ni podana javnost. Smatra, da v dvorani ni toliko ljudi, da bi se moglo trdit, da je podana javnost. Radi tega zahteva odložitve procesa.

Dr. Dukanae je istega mnenja

Njema se pridružuje dr. Slavko Dukanae, ki obenem naglašja, da bi se tudi po njegovem mnenju ne smelo dopustiti, da ima dr. Maček 7 zagovornikov, dočim jih imajo drugi samo po 1. Predsednik dr. Subotić: »Dovolite, da vas popravim. Noben obtožence ni zahteval do včeraj več kot enega zagovornika.« Dr. Trumbić zahteva v imenu Bernardiča, da je ravno radi tega obtožence potrebno, da ima več zagovornikov.

Dr. Milan Kostić se pridružuje Trumbiću in Dukanae

Odvetnik dr. Milan Kostić predlaga, da se sprejme Mačkova zahteva, da se za njegovega zagovornika pozove Jovan Jovanović. Dalje zahteva, da se razprava odloži in da se dr. Maček za čas ko bo razprava preložena, izpusti na prostoto in da naj se brani v svobodi. Predlog utemeljuje s tem, česa, da je dr. Maček

1. skozi dolgo dobo svoje življenja bil eden izmed voditeljev hrvatskega naroda in največji hrvatski politični delavec, da je bil kot tak izvoljen za narodnega poslanca, in da ga je narodna skupščina leta 1919 izvolila za prvega skupščinskega podpredsednika. 2. Po smrti Stefana Radića je bil izvoljen za predsednika največje hrvatske politične organizacije HSS in za predsednika KDK. Kako velik ugled uživa dr. Maček, dokazuje odziv tako velikega števila odvetnikov, ki so pokazali posebno spoštovanje do njegovega značaja in njegovega ugleda kot javnega delavca. Končno predlaga, naj se dr. Maček izpusti tudi iz zdravstvenih

Položaj Stalina začasno izboljššan

Pripravljen je bil državni udar od leve — Pred velikimi strankarskimi boji — Pospešena mednarodna propaganda

Pariz, 24. aprila. Po poročilih iz Moskve se je položaj Stalina, ki je po izjalovitvi kolektivizacije vasi postal predmet najhujših napadov komunistične leve, izboljšal. Izve se, da je levica, ki ima največjo zaslonbo v komunistični mladini, oziroma v takozvanem »Komsomolu« ter v Zvezi brezbožnikov, pred enim mesecem organizirala zaroto, da Stalina v Kremlju aretira in odstrani pa se sama polasti vlade. Za to je bil pridobljen že velik del vodilnih politikov, ki so se pa v zadnjem hipu premislili. Sicer je na seji ljudskih komisarjev prišlo do divjih izbruhov proti Stalinu, vendar pa do aretacije ali uboja ni prišlo. Vodilni močje stranke so se namreč zbal velike zmede, ki bi bila takemu državnemu udarcu neizogibno sledila. Desnica bi namreč brez dvoma v takem slučaju dobila premoč z ozirom na to, da je velika večina mušikov stranki, posebno njeni leviči, skrajno sovražna. Levica pa danes nima moča, ki bi položaj obvladala. Vsi mali kmetje, ki so bili svojčas vsopili v »kolhoze«, kolektivna gospodarstva, upajoč, da si s tem izboljšajo svoj položaj, so danes po izjalovitvi socializacije globoko razočarani in so se v precejšnjem delu vrnili k prvotnemu gospodarstvu; ti so danes najhujši

»reakcionarji«. Na drugi strani so ostali sovjetom neizprosnimi sovražniki bodisi oni kulaki, ki so k »kolhozom« pristopili, bodisi oni, ki so bili razlašeni in zdaj »stranstvujejo«, to je beračijo in pridno hujskajo proti sovjetom. Izve se tudi za poglavitni vzrok, zakaj se socializacija ni posrečila: traktorjev in semen, ki jih je vlada obljubila, ni bilo, oziroma so se »kolhozom« poslala v daleč nezadoščajoči količini. Stalin, ki obeta, da bo te težave s pametnim odnehanjem kmetiskim instinktom premagal, se zato zaenkrat še drži, oziroma ima še trdnejšo pozicijo, ker bi anarhija za njegovim padcem bila neizogibna. Vendar se v bližnji bodočnosti napoveduje zopetni, še hujši izbruh notranjih bojev, ker levičarji ne morejo preboleti, da so zmagali »privatnopolstniški instinkti mušikov.« Da se boljševizmu vrne vsled poloma socializacije vasi močno omajani presliži, je Kremelj organiziral naravnost mrzlično komunistično in revolucionarno propagando v Evropi in Aziji, zlasti v Indiji, Egiptu, Iraku, Palestini, Afganistanu, pa tudi v francoskem Indokitaju ter na otočju, ki je v posesti Anglije in Nizozemske. Krvava revolta na anglo-afgansko-ruski meji v Pešavarju na primer so dokazano moskovskega izvora.

Boljševiška pričakovanja

Svetovna revolucija 1932 — Čičerin ujetnik sovjetov

Pariz, 24. aprila. AA. »Havas« poroča iz Rige, da je letonska policija prijela štiri komuniste, ki so priznali, da so v Moskvi posejali posebno univerzo za orijentalce narode, na kateri so se odgajali za propagatorje. Nato so odšli na Letonsko, da organizirajo števke in svetovno revolucijo, ki napoči — tako pričakujejo Sovjeti — leta 1932.

Kovno, 24. aprila. Kakor poročajo iz Moskve, so različni porazi nemške komunistične stranke pri volitvah v obratne svete povzročile v Moskvi težko razočaranje. Vodstvo komunistične internacionale bo izdalo nove smernice, da se okrepi komunistična propa-

ganda v mednarodnih strokovnih organizacijah. Komunistična internacionala še vedno upa, da se bo komunistični stranki v Nemčiji posrečilo za prvi maj organizirati mogočne manifestacije. Moskovski listi poročajo, da bodo šli nemški komunisti 1. maja na ulice tudi v tem slučaju, če bi vlada prepovedala manifestacijska zborovanja.

Pariz, 24. aprila. Verodostojna poročila iz Moskve trdijo, da je ljudski komisar za zunanjo politiko Čičerin dejansko ujetnik sovjetov. Sicer je dobil šestmesečni dopust zaradi bolezni, vendar pa mu niso dovolili, da bi se podal na zdravljenje v inozemstvo.

Komunistični kravači v praškem parlamentu

Praga, 24. apr. n. V poslanski zbornici, ki se je po praznikih zopet prvič sestala, je prišlo do zelo hrupnih prizorov, ko so začeli komunisti govoriti o krvavih dogodkih, ki so se na velikonočno nedeljo zgodili v Radotinu. Zahtevali so z velikim hrupom, da mora priti notranji minister in govoriti o dogodkih. Vložili so predlog, da se obtožijo člani vlade, posebno ministrski predsednik ter notranji in pravosodni minister. Prišlo je do hudih spopadov med komunisti in socialnimi demokrati. Posebno so napadali ministrskega predsednika Udržala, ki je sedel skoro sam na vladni klopi. Vsak čas je bilo pričakovati, da se pred vladnimi klopi razvije pretep. Višek hrupa je nastal, ko je neka komunistinja pokazala krvavo obleko otrok, ki so postali žrtev v Radotinu. Komunisti so tudi hudo napadali narodno socialistinjo Zeminovo, ki je v stiski zagrabilala ne' a komunisti za grlo. Vmes so posegli drugi poslanci in preprečili nadaljnji pretep. Komunistični poslanec Kopecki je izjavil, da bo komunistična stranka šla na ulice. Delavstvo bo na dogodke v Radotinu odgovorilo s protestno stavko.

Franc. zbornica sprejela zakon o soc. zavarovanju

Pariz, 24. aprila. n. Po 21 urni debati je danes depoldac francoska poslanska zbornica sprejela novi zakon o socialnem zavarovanju s 547 proti 29 glasovom. Proti zakonu so glasovali samo komunisti, ki so zahtevali državno zavarovanje brez prispevkov, ter nekateri ločeni nacionalisti skrajne desnice. S tem je postala zakon socialna reforma, ki je že nad 10 let dala mnoge opravka parlamentu.

vazlogov, kakor tudi iz rodinskih razlogov, ker je oče dveh otrok.

Zagovorniki zavlačujejo razpravo

Enak predlog stavljajo advokati dr. Glebovič, dr. Pentič, dr. Bertič, dr. Obradović, dr. Bole, dr. Hoffer, dr. Lavešić, dr. Šafari, ki so v dolgih govorih podkrepjevali ta predlog in s tem zavlačevali razpravo. Obtoženci so bili očividno že utrujeni in so jih prosili, naj ne govorijo. Zato je končno v imenu vseh odvetnikov predlagal zagrebški odvetnik dr. Andrej preložitev razprave.

Zaključek današnje razprave

Državni tožitelj dr. Učović smatra, da je predlog neutemeljen. Vpraša predsednika, ali je kateri odvetnikov stavljal formalen predlog, koliko časa bi mu bila potreba za pregled aktov. Predsednik ugotavlja, da takega predloga ni stavljal noben odvetnik. Dr. Učović predlaga, da se ocenijo vsi predlogi.

Predsednik je ob 2 popoldne zaključil razpravo in odredil nadaljevanje za jutri.

Dunajska vremenska napoved. Menjaje oblačno. Na zapadu morda lahke padavine. Temperatura malo spremenjena.

Katoliška katedrala v Belgradu

Belgrad, 24. aprila. r. Včeraj popoldne se je sestala žirija, ki je pregledala natečaj narčtov belgrajske katoliške katedrale. Prvo nagrado je podelila arhitektu Vempzlerju Josipu iz Dortmundu, ki dobi 35.000 Din, drugo nagrado je dobil Jardi iz Pariza, ki dobi 25 tisoč Din, tretjo nagrado dobi arhitekt Steile iz Münchena 15.000 Din. Z vsoto po 5000 Din se odkupijo dela arhitekta Klumpa iz Dortmundu, arhitekta Menkesa iz Pariza, arhitekta Heinricha Adama iz Magdeburga, arhitekta Gogoisa iz Pariza, arhitekta Oscarja iz Zolingena in arhitekta Hansa Hulzbaurerja iz Berlina.

Proslava sv. Avguština

Vatikan, 24. aprila. AA. Včeraj je papež na svečan način otvoril proslavo sv. Avguština, ki bo trajala teden dni. Sv. oče je pri tej priliki prečital encikliko o odklih, vrlinah in nauku slavnega svetnika. Slovesnosti so prisostvovali kardinali in prelati.

Nov most preko Donave

Belgrad, 24. aprila. AA. V ministrstvu prometa je bila danes popoldne konferenca delegacij kraljevine Romunije in Jugoslavije. Na konferenci je šlo za določitev mesta, kjer naj se zgradi most pri Prahovi. Most bo vezal našo kraljevino in Romunijo in bo zgrajen na podlagi konvencije od 14. maja 1914 med kraljevino Romunijo in bivšo kraljevino Srbijo.

Belgrajske vesti

Belgrad, 24. aprila. AA. Po informacijah, ki jih imajo gospodarske organizacije, je bila v ministrstvu prometa postavljena stalna komisija iz železniških strokovnjakov, ki se bo izključno pečala z izenačenjem železniške terminologije.

Belgrad, 24. aprila. AA. Z odlokom ministra za poljedelstvo so prevedeni vsi direktorji državnih žrebnarj v čin višjih poljedelskih svetnikov.

Belgrad, 24. aprila. AA. Uradne ure v ministrstvu za poljedelstvo bodo od 1. maja dalje od 7.30 do 12.30 in od 14 do 18, v soboto pa od 7.30 do 13.30.

Belgrad, 24. aprila. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je na predlog ministra prometa in v glasnosti s predsednikom ministrskega sveta postavljen za predsednika strokovnega sveta pri ministru prometa na mesto upokojenega načelnika Borivoja Gjurića g. Leonid Franić.

Belgrad, 24. aprila. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je na predlog ministra financ, v soglasju s predsednikom ministrskega sveta upokojen višji svetnik ministrstva financ Radomir Klajić 3/1.

3 milijone ljudi umira za lakoto

London, 24. aprila. n. Ameriški komite za olajšanje lakote na Kitajskem poroča, da bo v provincah Senci in Sansi, kjer je meseca januarja umrlo od lakote dva milijona ljudi, umrlo meseca julija še nadaljnjih tri milijone ljudi, če ne pride nobena pomoč. Sedaj se nujno pošiljajo vlaki z žitom in živili ter je vrhovni poveljnik severne kitajske armade dovolil svobodni prehod za te vlake.

Sovjetske smrtne obsodbe

Riga, 24. aprila. AA. V Zitomirju se je končal proces proti 127 uradnih ukrajinske lesne industrije, ki so bili obtoženi, da sabotirajo sovjetski petletni gospodarski načrt. Pet obtožencev je bilo obsojenih na smrt, drugi na večje ali manjše zaporne kazni.

Drobne vesti

Rim, 24. aprila. Italijanski ministrski svet je sklenil, da oni civilni uradniki, bodisi državni, občinski ali provinčialni, kakor tudi njihove vdove in sirote, izgubijo vsako pravico do penzije, kakor hitro so izgubili italijansko državljanstvo.

Trst, 24. aprila. V nedeljo dne 27. t. m. se vrši tu kongres ameriške filantropične organizacije »Rotary«, ki je bila ustanovljena leta 1905, in je danes razširjena po vsem svetu. Ta organizacija jako sliči prostozidarski in je katoličanom članstvo v njej od svete Stolece prepovedano.

Beležka

»Kmetški list«, bivše glasilo samostojne kmetijske stranke, »Domovina«, ki jo izdaja konzorcijska Knafove ulice, bosta, kakor nam naznanjata, od slej pod skupnim vodstvom, vendar bosta izhajala slejkoprej vsak samostojno.

Oglašja, s katerima to javnosti naznanjata, sta nekoliko različna. V oglašju, objavljenem v »Kmetškem listu«, je med drugim glede programa rečeno, da bosta oba lista »stoječ v delu za organizacijo narodno edinstvo na tradicionalnih tleh slovenske kulture in slovenskega jezika kot žive in pozitivne komponente v jugoslovanski sintezi (podčrtano v izvirniku), jačala med ljudstvom narodno in državno jugoslovansko zavezo.«

Glede vere pravi »Kmetški list«, da bosta oba lista »priznavajoč versvo, predvsem krščanstvo kot pozitivno silo v življenju našega naroda, slejkoprej stala na stališču, naj vse javno življenje temelji na pozitivnih normalah etike.« »Domovina« le kratko priznava »krščanstvo kot tvorno silo v življenju našega ljudstva.

Mohamedanci proti Gandiju

Predsednik zakonodajnega zbora odstopil.

London, 24. apr. n. Predsednik indijskega zakonodajnega zbora Patel je pisмено sporočil indijski vladi, da odstopa od svojega mesta kot predsednik. Njegov odstop je posledica sporov med njim in indijsko vlado radi postopanja s političnimi ujetniki. Prejšnji mesec je bil njegov brat, prvi Gandijev poročnik, obsojen na tri mesece ječe.

Voditelj indijskih mohamedancev Mohamed Ali, ki je Gandija v prejšnjih pokreth večkrat podpiral, se je sedaj popolnoma oddaljil od njega. Na nekem velikem shodu mohamedancev v Bombayu je izjavil, da je Gandijeva kampanja pasivnega odpora samo obupni poskus stabilizirati gospodstvo Hindov nad mohamedanci.

London, 24. apr. n. Iz Bombaya se poroča, da je v zlatem rudniku Oorgaum, v katerem kuliji stavkajo že dalj časa, prišlo do spopada s policijo in domačimi četami države Mysore, v katerem je bilo 20 oseb ranjenih. Ker se je bilo bati plenjenja, so rudnik zaprli. »Times« poročajo iz Indije, da so v Pohatu in Charfaddi na severozapadni meji izbruhnili nemiri, tako da je bilo v vsej naglici treba poslati čete na pomoč.

Avstrija se notranje razoroži?

Dunaj, 24. aprila. n. Vladi v Londonu in Parizu se bavi z notranjo razorožitvijo v Avstriji. Gotovo je, da se bo o tem govorilo tudi sedaj, ko bo zvezni kancler Dr. Schober posetil Pariz in London. Avstrijska vlada je sedaj z oficiozno objavo razgrnila del zastora, ki je v zadnjem času še prikrival gotove diplomatske dogodke. Ta objava se glasi: »L. 1928 je v Avstriji prenehala vojaška kontrola. Takratni likvidirajoči opazovalni organ je poslal veleposlanski konferenci podrobno poročilo o izvršitvi razorožitve po določbah mirovne pogodbe v St. Germainu. Veleposlaniška konferenca je poslala poročilo Svetu Društva narodov, kateremu se je dovolila observacijska pravica, tako zvana pravica investigacije nasproti Nemčiji, Avstriji, Madjarski in Bolgarski. Zato je Avstrija od časa do časa o tem vprašanju pošiljala Svetu Društva narodov poročila. Tako poročilo je bilo poslano tudi v prvi polovici meseca marca. Poročilo govori o splošnem stanju razorožitve v Avstriji.« — Svaha te objave postane razumljiva, če je resnična vest, da je Svet Društva narodov pred kratkim potom svoje vojaške komisije ali svojega tajništva pokazal zanimanje za sedanje stanje razorožitve v Avstriji, pri čemer se pač ne misli toliko na razorožitev legalne vojske, temveč na neregularne formacije.

Ali ste že poravnali naročnino?